

В. Чумак, канд. екон. наук, доц. (ПДАУ, Полтава)

В. Фурса, канд. екон. наук, доц., здобувач вищої освіти СВО магістр (ПДАУ, Полтава)

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Діяльність підприємства залежить від різноманітних чинників, тож платоспроможність також підлягає впливу багатьох факторів як загальноекономічних, так і мікроекономічних. Даючи оцінку фінансового стану підприємства з урахуванням впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища слід враховувати, що вони можуть здійснювати як позитивний, так і негативний вплив. До внутрішніх відносять ті фактори, що визначають ефективність роботи підприємства і є резервами покращення фінансового стану суб'єкту господарювання:

- склад та структура продукції, що випускається та послуг, що надаються;
- величина капіталу підприємства;
- структура та розмір витрат виробництва та їх динаміка;
- стан майна підприємства та його матеріальних активів, що включають резерви та запаси [1, С.78].

Внутрішні фактори платоспроможності поділяються на наступні групи:

- організаційно-управлінські;
- виробничі;
- фінансові.

До організаційно-управлінських відносяться фактори загального, організаційного характеру, що мають вплив на всі рівні підприємства. Це галузева приналежність і пов'язані з нею характеристики, ефективність і якість управління підприємством, його ділова репутація, інвестиційна та інноваційна активність, спеціалізація виробництва, обрана облікова політика, платіжні і розрахункові фактори, стратегія і тактика управління ресурсами, тощо. Дана група факторів визначає основні напрямки, мети і стратегію діяльності підприємства, забезпечує його конкурентоздатність.

Вплив факторів виробництва пов'язаний з основною діяльністю суб'єкта-власника і виявляється в його характеристиках, у процесі формування собівартості, у конкурентоспроможності продукції,

наявності споживчого попиту на неї. Групу виробничих факторів складають такі основні елементи: склад, технічний стан, фізичний і моральний знос засобів, використання інноваційних технологій, тривалість виробничих (постачально-збутових) циклів, ритмічність виробництва, його собівартість, рівень, склад і структура витрат, обсяг і структура ресурсів та їх оборотність, середня продуктивність праці, кваліфікація персоналу тощо.

Фінансові фактори включають вибір моделі управління фінансовими ресурсами для забезпечення належного функціонування підприємства та платоспроможності, що проявляється в достатньому рівні прибутковості. Вважаємо, що до цієї групи слід додати: вибір системи оплати праці, яка сприятиме поліпшенню фінансових результатів підприємства як чинника зростання зацікавленості в результатах праці; вибір оптимальної системи оподаткування. Ця група факторів являє собою основу з точки зору впливу на платоспроможність підприємств [2].

Стосовно розглянутої економічної категорії саме ці чинники мають першочергове значення, а вплив більшості інших факторів на платоспроможність конкретних підприємств проявляється саме через фінансові чинники, у вигляді зміни їх кількісного вираження та, насамперед через фінансові показники (коефіцієнти абсолютної ліквідності, коефіцієнт загального покриття, забезпеченості власними оборотними коштами, неплатоспроможності тощо). Слід враховувати, що внутрішні фактори, що впливають на фінансовий стан і платоспроможність, можуть негативно впливати на зовнішнє середовище (наприклад, збої у виробничо-технологічних процесах), а зовнішні фактори можуть негативно впливати на внутрішні процеси (наприклад, зміна політичного курсу, законодавчі проблеми) [3].

Вплив зовнішніх факторів визначається загальною макроекономічною ситуацією в країні, їх виникнення безпосередньо не має зв'язку з діяльністю підприємства. Часто зовнішні чинники впливають не безпосередньо на фінансову стійкість підприємства, а опосередковано через вплив внутрішніх факторів. Залежно від етапу розвитку економіки країни будуть відрізнятися такі показники, як темпи зростання ВВП, рівень доходів і прибутковість підприємств. Тому в стадії кризи платоспроможність суб'єкта господарювання знижується, що негативно позначається на фінансовій стійкості. Також у такий період посилюється вплив інфляції на розмір прибутку підприємства, що призводить до зменшення фінансових ресурсів та викликає зниження фінансової стійкості.

До групи зовнішніх факторів, що впливають на платоспроможність, відносяться незалежні від діяльності організації фактори: місце та значення підприємства на ринку; можливий потенціал ділової співпраці; рівень залежності щодо інвесторів і кредиторів; існуюча податкова система; монополізація ринку; рівень безробіття; ефективність податкової системи; пропозиції взаємозамінних товарів [3].

Крім факторів, які можуть як знижувати, так і підвищувати платоспроможність, існують також фактори, які односторонньо впливають на підвищення платоспроможності підприємства, зокрема: капітальні інвестиції; зменшення дебіторської заборгованості та резервів; реалізація необоротних активів; погашення кредитів.

Рівень комплексного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на фінансову стійкість суб'єкта підприємництва залежить від обраної діяльності та стратегії управління, сфери діяльності підприємства, етапу його життєвого циклу, а також загального рівня розвитку економіки країни. Підприємства, що досягли очікуваного рівня фінансової стійкості, незалежні від ринкових коливань, значно знижують ризик банкрутства та мають усі перспективи для забезпечення бажаного рівня конкурентоспроможності.

Таким чином, можна підсумувати, що постійний аналіз та своєчасна діагностика змін, що відбуваються у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства, а також вчасне та максимально ефективне реагування на такі зміни для забезпечення фінансової стійкості і платоспроможності є обов'язковою умовою покращення фінансового стану підприємства в умовах ринкової економіки під час кризи.

Інформаційні джерела:

1. Коцера Н. В. Інформаційне забезпечення аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Ужгород, 2019. Вип. 27. С. 78-21. URL: http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/27_1_2019ua/17.pdf
2. Абрютін Д. А., Абрютіна М. С., Грачов А. В. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства: навч. посіб. Москва, 2016. 256 с.
3. Коцера Н. В. Методичні прийоми та способи аудиту фінансової стійкості підприємства. Причорноморські економічні студії, 2018. Вип. 35(2). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bSES_2018_35\(2\)_27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bSES_2018_35(2)_27).
4. Кашена Н.Б., Лисак Г.Г. Методичні підходи до аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2005. Вип. 1(1). С. 162-169.